

Délvidéki és szegedi kiállítás a muzeumban

A délvidéki szellemi találkozóval kapcsolatos képzőművészeti kiállítások ünnepélyes keretek között vasárnap nyitott meg a kulturpalotában.

A Délvidéki Magyar Közművelődési Szövetség művészeti osztályának, a Délvidéki Szépművészeti Céhnek gyűjteményes kiállítása a táj művészeti életnek haladó szelleméről és problémavállalásáról, ötletességéről és komoly készütségéről tanuskodik. Nagy egészében a modern francia piktura ihletését, főleg tiszta festőiségét és zenei ritmikáját éli át. Természetszerűen ezek a formai vívmányok sajátos látásmódban, lokális hangszerelésben teljesednek ki. Különösen megragadó Balázs G. Árpád mozgalmas monotípiái, Erdély Sándor franciásan szellemes csendéletei, Gyelmis Lukács kitűnő kompozíciós ereje, Jakobovits János magasrendű szinkulturája, Oláh Sándor közvetlen természetességű, Pandur Lajos romantikus impresszionizmusa, Szervánszky Jenő nagybányai hagyományokban gyökerező önarcképe és néhány igen szép akvarellje. Ács József, Csávosi Sándor, Emánuel Béla, Erdélyné, Gábor Zoltán, Hagyik István, Z. Kiss István, Petnekiné, Ruzicska Pál is igen rokonszenves alkotásokkal mutatkoztak be. Baranyi Károly, Schultesz Sándor, Szilvássy és néhány kitűnő, izig-vérig plasztikus szellemű szoborral szerepel a kiállításon.

A nemzetiségi művészek csoportjánál ott van Konyovits Milán zombori művész, a szerb festészet kimagasló, külföldön is annyiszor elismert alakja, aki emlékeztet budapesti kiállításán után most Szegeden, 11 gondosan összeválogatott képet állított ki, amely Konyovits kiváltságos művészi erejét; egy népi kultúrának modern európai színvonalon való kifejezését megőrző közvetlenséggel bizonyítja. Mellette látjuk a német származású Pöschl Józsefet, a mi Kernstok Kárlunk kitűnő barátját és fegyvertársát.

A Nyilas Sándor-émlékiállítás a maga relatív, bár nem egészen szerencsés teljességében kitűnően szemlélteti Szeged egyik legnagyobb festőjének annyiszor méltatott művészetét és szegedi gyökereit. Ismerjük Nyilasyt és mégis mindig újszerű, meleg élmény képeibe mélyedünk. Mintha Tömörkény hősei elevenednének meg azokban a szinte liturgikus áhitattal dolgozó, nehézkes méltósággal ünneplő parasztságokból, akikből az örök Szeged lelke, elpusztíthatatlan magyarsága sugárzik meg, őszinte és mégis átszellemült színharmóniákban felénk.

A ma élő szegedi művészek kollektív kiállítása is őriz valamit ebből a szemléletből és színfelfogásból. A természetkultusz, a plein air szegedi verőfénye, a Tisza páratlan és titokzatos festőisége, az emberábrázolásnak a folklorisztikus sajátosságokban is tiszta humanizmusa a komoly művészi értékeken és különbözőségeken túl, valami önkéntelen egységbe foglalja ezeket a képeket, akár Dinnyés Ferenc színes impresszionizmusát, Dorogi Imre dús, gazdag színkezelését, Erdélyi Mihály bensőséges színátomlásait, Gábor Jenő finom humanista szellemét, Mihály István átszűrt színeit, Tápai Lajos architektónikus-szociális szemléletét, Tóbiás György lírai realizmusát, Vágó Gábor emberábrázoló erejét, Vinkler László művészi sokoldalúságát tekintjük. V. Berényi Mária egy poétikus temetőrészlettel, Boros Ilka tanulmányfejjel, Guckler Hedvig tájképpel, Hakkulinen Aino néhány finom akvarelllel, Kopasz Márta két szépen megfigyelt életképpel szerepel a kiállításon. Csizmazia Kálmán, Pfeifer Elek, Vlasics Károly ismert készségükkel teszik teljessé a szegedi művészek koszorúját.

Megemlítjük még a Dugonics-Tár-

ság szepiroinak könyvtárát, amely gazdag bizonyítja annak, hogy Szeged az irodalmi regionalizmus ápolásában minden magyar város között alighanem a legelső.

A Hálós mellett külön köszönet illeti a rendezősejt is, hogy ezekben a nehéz időkben ilyen vigasztaló ember élményről gondoskodott.

B. S.

Tallózás régi szegedi betűszerűkön

(2.) Az újságíró-iskola gondolata nem új. Mikor először merült fel, azt mondta rá Mikszáth Kálmán:

— Ha az ember nagyon utána veti magát, négy-öt év gyakorlatával meg tudja fogni az egeret úgy, mint a macska. De mire jó a sok fáradozás, mikor ott van kéznél és készen maga a macska?

Az igazság, mint általában mindenben, itt is a középben kullog. Az újságírókat valamikor az eltévedt egzisztenciák közé sorolták, aki máshol nem boldogult s az iskoláit félben hagyva elment erre a pályára. Sok névtelen és jelentéktelen napszámos bolyongott ugyan a pályán, de senki sem helyeselt, hogy az újságíró, aki alkalmas pillanatokban ítéletet mond elevenek és holtak felett, megálljon tudásban, műveltségben ott, ahonnan éppen a művelődés elől illant el. Az ugynevezett újságíróiskola igen helyesen megköveteli a továbbképzést, az ismeretek gyarapítását abban, amihez hozzá akar szólni, ez azonban csak külső kellék, mert akinek nincs érzéke, magával hozott hivatása a pályához, az összetanulhatja az egyetemi fakultások minden anyagát, mégsem lesz soha igazi újságíró. Szomorúan tapasztalni ezt épp napjainkban, amikor az ember álmélkodva néz körül, hogy ugyan hol lehet az olvasóközönség, hiszen mindenki ír, napról napra újabb és újabb nevek merülnek fel az ismeretlenségéből, de egy igazi, szívből jövő, a ragyogó régieket megközelítő riport olyan fehér holló, hogy arról hetekig beszélnek a céhbülsők.

Máshol is van baj. Zilahy Lajos gondolatmenetébe és igazába illeszkedni próbálkozunk, mikor azt mondjuk, hogy a nagyobbik baj a közönségben van. Az olvasók túlnyomó része nem disztigvál s egy-egy szépen megírt cikket körülbelül minden időben csak a foglalkozásbeliek vettek észre. Hogy ez külön, mint a többi. A tömegíróknak mindegy volt minden, csak ott legyenek a pályán, amelynek előnyeit próbálták kiélni, a vérbeli újságíró ezért adta bele egész lelkét akár öt sorba is, megelégedve a biblia mintájára azzal, hogy a tiz olvasó között akad egy igazhívő, megértő. Egy ilyen lélek nem tizzel, hanem százzal és ezerrel ér fel a pályán s ezekért érdemes írni.

Ne legyünk azért teljesen igazságtalanok az ugynevezett félbenmaradt egzisztenciákhoz, hiszen légióját tudnók felsorolni azoknak, akik a pályán folytatták az önművelődést, nem resteltek tanulni, a szakmájuk minden forrását felkutatották, megemésztették, főleg tudták és nem játszották a profétát, a csalhatatlant a bámúlásra hajlamosak előtt. Az alapjuk mindenestre a velük született újságírói vena volt, a többi a lelkiismeret kérdése, hogy aki tanítani akar, az legalább konyítson maga is a dolgokhoz. A közélet tele van a hasonló típusal, az ember nem győz restelkedni, hogy ki mindenki szól hozzá nagysúlyu dolgokhoz anélkül, hogy az alapfo-

galmakkal tisztában volna, — de ez sehol sem tűnik fel annyira, mint a legnagyobb nyilvánosság előtt működő újságírónál. A közéleti férfiú mondhat akár gondosan kiválogatott idegen mondatokat, akár számárságokat, az újság legfeljebb annyit ír róla, hogy a beszéde mélyen szántó volt, azonban nem vesz róla részletekben tudomást s így nem csak megmenekül a kritika elől, hanem még sikerhez is jut. Az sem változtat a dolgon, hogy éppen az újságíró írásaiból kötött szeszélyes csokrot, annak az újságírónak a mondataiból, akit a lelke mélyén titkolva lenéz.

A régi Szegedi Naplónál hogy úgy mondjam, negatív módon tanították az újságírást a hivatottaknak. Tessék átnézni, mit töröltek a kéziratból, mit javítottak ki, ami kimaradt, az rossz. A jó megmaradt. Móra Ferenc betűit aztán egyáltalán nem tudta elolvasni Békefi Antal, tehát változtatás nélkül jelenhettek meg az apró gyöngyszemek, amik később sokkal nagyobb nyilvánossággal láttak napvilágot. Ezek Móra legszebb írásai. Eredetileg a napi hírek közt jelentek meg, lévén a színes hírvivat a lapszervezője. Tökéletesen megírni a legjelentéktelenebbnek látszó eseményt is. Vasárnap pláne tisztába öltözik az ember, olyankor szépirodalmi közlőny jellege lesz a lapnak. Valahogy a karácsonyfára gondoltam mindig magam is. Ide is kell egy kis csillogó, amott is enyhítsük a politika unalmas szürkeségét egy kis élénk színnel.

Volt a Naplónak egy tehetséges fiatal riportere, akit Kulinyi Zsigmond sehogyan sem szeretett. Azokát most nem akarom elmondani, de érdekes és jellemző, azonban épp a mai időkben értenék félre. Azt mondja egyszer ez a gyerek:

— Különös a különbség Békefi és Kulinyi közt. Békefi egy átszántja a kéziratokat, hogy egyetlen betű sem marad meg belőle. Mindent újrain, de a végén megdicsér. Kulinyi olvasatlanul dobja a papirkosárba, tőle tehát nem tanulhatok semmit, csakis Békefitől.

Visszatérve a régi szegediekre, Vass Gézá és Szabó Lászlót kell említenem, akik idevalósi fiúk voltak, de igen kurta újságírást után idegenben fejlődtek ki, Szabó épp úgy, mint Sas Ede, Nagyváradon, Vass Géza pedig Aradon. Ő aztán már csak az élete végén tért haza, hogy a hajdani gárda elmúltával új lendületet adjon a Naplónak. Cserzy Mihály sosem volt szigorú fogalmak szerint vett újságíró, ő megmaradt írónak, száz és száz remekbefaragott parasztfigurába öntve lelkét.

Mikor Tömörkény hivatalt vállalt, abban hagyta a tanítani való formájú riportokat s vezércikkirója lett a lapnak. A szerkesztőségi dolgokba nem szólt bele, általában csak akkor nyilvánított véleményt, ha erre határozottan megkérték. Maga volt az uri tökéletesség, eszményibb nivóju a városi

építkezések eszményi nivójánál, soha nem pletykáló, embert meg nem szóló, hiuságtól mentes, önzetlenül jó. Tudok életének egy nagy csalódásáról, de arról sem beszélt, úgy lehetett az összeállítani apróságokból. Annakidején ő szeretett volna a Szegedi Napló felelős szerkesztője lenni s Kulinyi, aki egyébként a fiaként szerette, Békefit választotta.

Vele ellentétes lélek Békefi, aki nyilván a betegsége hajszolt a türelmetlenségbe s indokolatlanul szeretett, vagy került valakit. Szándékosan nem használtam a gyűlölet szót, de bizony sokszor ott járt a határán. Ha ezirányban nem tudunk megnyugodni s felvilágosítást kértünk tőle, határozott választ nem kaptunk, legfeljebb olyan lényegtelen csekélységet hozott fel, amilyenekért a ma türelmebe préselt embere az egész világot — na, ne tulozzunk, mondjuk, hogy legalább a jó részét — kitörő örömmel ölelné a keblére.

A verseket nem szerette, Juhász Gyula első szárnypróbálgatásait is úgy kellett becsempészni a lapba. Hogy aztán a fiát szóbeli örökséggel épp Gyulára bízta volna, hogy vezesse, irányítsa, az olyan szegedi kompona, mint annyi más. Juhász Gyula sem volt szigorú fogalmak szerint újságíró, lap kötevénye állandó munkatársnak beállni nem akart, sokkal nyughatatlanabb volt hozzá. Csupán cikkeket írt napi aktualitásokról, irodalmi témákról, aztán szaladt tovább. A szerkesztőségekben csak szinceri-zált, sok színes ötletet vetett fel, azt a sokban rabszolga munkát, ami az anyag átfésülésével, beosztásával, a nyomdával való állandó harccal jár, nem bírta.

Móricz Pálnak suitásos volt minden írása. A magyar lelket, a magyar motivumokat kereste folyton s ha egyszer összeszedik az írásait, azokban rengeteg fontos etnografiai anyagot talál a hozzáértő. Itt hívom fel ezekre Bálint Sándor jóbarátunk figyelmét. Ő írt Nemes Pórtörő Kelemen néven is. A piros abroszos helvek törzslakója volt, valószínűs adiutánsa Beck Pistának, minden vad magyarsága mellett is azonban a legjobban ragaszkodott Hírháger Ferenc fésűshöz, akit azután is sokszor felkeresett, hogy végleg itt hagyta Szegedet. Ambár valljuk be, hogy kevés eredetibb maradt ennél a Hírhágernél, aki egy árva munkát sem beszélt németül. Nem mintha sovínymusból tenné, de nem értette a nyelvet.

Régi reporter

A szegedi kereskedelmi és iparkamara nyitkozata a Tokody-ügyben

Kaptuk az alábbi levelet: A Délmagyarország tek. Szerkesztőségének, Szeged. A Délmagyarország című napilap folyó évi március 19-én megjelent számában „Felfüggesztették a szegedi kereskedelmi és iparkamara pénztársát” című közleménnyel kapcsolatban tisztelettel kérjük a tek. Szerkesztőséget, hogy a közleménnyel kapcsolatban b. lapjában a következőket közölje sziveskedjék.

1. Megfelel a valószínűségnek, hogy Tokody Lajos kamarai irodafőtisztet a kamara miniszteri biztosa különféle szabálytalanságok miatt a fegyelmi eljárás elrendelésével egyidejűleg állásától felfüggesztette.

2. A fegyelmi eljárás lefolytatása alól Tokody Lajos irodafőtiszt azal vont ki magát, hogy a kamaránál viselt állásáról lemondott.

3. Az észlelt szabálytalanságokkal kapcsolatban a kereskedelmi és iparkamarát semmi anyagi kár nem érte. Soraink közlését kérve, vagyunk a tek. Szerkesztőség iránt.

Szeged, 1944 március 20.

Kiváló tisztelettel a szegedi kereskedelmi és iparkamara nevében, miniszteri biztos megbízásából:

Demény főtitkár.

Lichtenstein Rezső mélyeséges fájdalommal tudatja, hogy imádott Édesanyja

Özv. Lichtenstein Gyuláné

életének 79. évében csendesen elhunyt. Gyászolják még: menyé, Lichtenstein Rezsőné szül. Reich Jolán és az egész rokonság.

Temetése kedden délután fél 5 órakor.

Külön villamoskocsi a Dugonics-térről 4 órakor indul.